

УДК 343.222:[343.226:070]

Бондарчук А. С. – здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Методологічні засади дослідження кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста

Проаналізовано сучасні підходи до методологічних засад дослідження погрози або насильства щодо журналіста. Вивчено різні наукові позиції стосовно зазначеної проблеми. На підставі цього встановлено систему методів, прийомів і засобів наукового пізнання, які утворюють комплекс раціональних шляхів, засобів і форм руху мислення від незнання до знання, від припущення до істини, від конкретного до абстрактного, від одиничного до узагальненого, від явища до сутності. Під час вибору методів дослідження було враховано передусім специфіку об'єкта дослідження. Виконання поставлених завдань здійснено за допомогою системи загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів. Зазначені методи наукового дослідження використано у взаємозв'язку, що сприяло здійсненню всебічного аналізу, обґрунтуванню теоретичних висновків і практичних рекомендацій з питань кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста. Зокрема, було застосовано такі методи: історичний (для висвітлення історичного розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста та виявлення закономірностей становлення вітчизняного кримінального законодавства під впливом законодавства іноземних держав); компаративістський (для аналізу зарубіжного кримінального законодавства щодо відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, з огляду на тип правової сім'ї, а також для виявлення схожого, відмінного, спільного й унікального в кримінальному законодавстві України та низки іноземних держав щодо відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста); догматичний (логіко-юридичний) (з метою виявлення недоліків і вивчення можливостей удосконалення кримінально-правової норми, що передбачає відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста); соціологічний (під час проведення анкетування з питань кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста); системний (для вивчення кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста як єдиного цілісного явища, що складається з окремих складових елементів); логіко-граматичний (у процесі поглибленого вивчення категоріально-понятійного апарату погрози або насильства щодо журналіста); системного аналізу (для виявлення (за результатами аналізу елементів, їхніх ознак і властивостей, зв'язків усередині об'єкта) тих суттєвих загальних ознак, що пов'язують частини в єдине ціле); формально-юридичний (у межах порівняння норм чинного кримінального законодавства з проектами змін до нього, обґрунтування висновків і пропозицій щодо доповнення або уточнення ст. 345¹ КК України); логіко-граматичний, логіко-семантичний і метод аналізу словникових визначень (для поглибленого встановлення окремих понять теми дослідження та їх особливостей, а також тлумачення понятійного апарату); діалектичний (для забезпечення розгляду взаємозв'язку єдностей та протилежностей під час дослідження кримінально-правових понять і категорій щодо відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, а також для формування висновків і пропозицій щодо предмета дослідження); індукції

(на підставі формально-логічних умовиводів, які надають можливість одержати загальний висновок з огляду на окремі факти, сформулювати понятійно-категоріальний апарат предмета дослідження); дедукції (під час виокремлення та характеристики критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста); моделювання (для формулювання варіантів змін до ст. 345¹ КК України, які надалі вплинуть на вдосконалення правозастосовної практики).

Ключові слова: методологія; метод; підходи; об'єкт дослідження; система; погроза; насильство; журналіст.

Постановка проблеми. Одним із важливих аспектів з'ясування науково-теоретичних засад будь-якого дослідження є вибір відповідного методологічного інструментарію. Проблема методології в будь-якій науці, а саме в кримінально-правовій, належить до найбільш складних й актуальних. Під час вибору правильного напрямку (стратегії) дослідження, необхідно, передусім, урахувати специфіку об'єкта дослідження. Методологія наукового пізнання – явище інтегральне: з одного боку, вона об'єднує систему компонентів, що її утворюють (світоглядні, загальні та спеціальні теорії й концепції, філософські закони і категорії, правила логіки, загальнонаукові й приватнонаукові методи, методики дійсності) [1, с. 291]. Будь-які теоретичні положення, зокрема у вигляді певних підходів, які згодом можуть набути концептуального вигляду, проміжних висновків, також мають бути здатними виконувати методологічну функцію, а тому вони мають відповідати певним вимогам [2, с. 177–178].

Успіх будь-якої діяльності залежить від наявності та ступеня розроблення певних методологічних передумов, без яких практична дія виявляється марною або небезпечною, спричиняючи результати, що не відповідають поставленій меті. Методологія – це «зворотна логіка», завдяки якій удосконалюються пізнавальна логіка й організація дослідницького процесу, відпрацьовується її інструментарій [3, с. 7]. З етимологічної позиції термін «методологія» походить від грецьких слів «methodos» (шлях до будь-чого) [4, с. 278] і «logos» (слово, думка, розум, закон) [4, с. 245] та означає сукупність пізнавальних засобів, методів, прийомів, що використовують у будь-якій науці [4, с. 278].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста були предметом досліджень таких учених-криміналістів: П. П. Андрушко, Я. С. Безпала, П. С. Берзін, С. П. Головатий, І. О. Горлов, Ю. В. Городецький, Н. О. Гурова, О. М. Костенко, О. В. Красильникова, Д. О. Кукушкін, С. А. Кулікова, Г. В. Лазутіна, О. М. Литвинов, В. І. Павликівський, Ю. С. Пестерева, О. М. Тарасенко, П. В. Хряпінський, О. І. Чекмезова та ін. Однак

питання щодо визначення методологічних засад дослідження кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста так і не дістало належного висвітлення.

Тому **метою** статті є дослідження питань системи методів, прийомів і засобів наукового пізнання, які становлять комплекс раціональних шляхів, засобів і форм руху мислення від незнання до знання, від припущення до істини, від конкретного до абстрактного, від одиничного до узагальненого, від явища до сутності для дослідження кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста.

Виклад основного матеріалу. У юридичних науках методологію наукового дослідження тлумачать як системну єдність прийомів, методів і засобів наукового мислення, яка утворює комплекс історично сформованих раціональних шляхів, засобів і форм руху мислення від незнання до знання, від явища до сутності, від припущення до істини [3, с. 7]. Методологічні засади таких досліджень становлять: а) положення онтології, аксіології, праксеології, антропології, загальної теорії пізнання, теорій натуралізму тощо; б) філософські й загальнонаукові методи – діалектичний, системно-структурного та системно-функціонального аналізу, історико-правовий, порівняльно-правовий, герменевтичний, статистичний, соціологічний, математичний, моделювання тощо. Причому до методів емпіричного рівня належать опис, порівняння, експеримент, моделювання, спостереження; до методів теоретичного рівня – діалектичний, загальнологічні (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія) [5, с. 74]. Слушно є позиція Д. А. Керимова, згідно з якою методологію не можна зводити лише до певної (однієї) компоненти, наприклад, до окремого (одного) методу або до вчення лише про деякі засоби, методи чи методики, оскільки за їх межами в такому випадку безпідставно залишатимуться інші, унаслідок чого й методологію не буде визначено вичерпно [6, с. 292].

Дослідники Г. В. Гребеньков і Є. С. Назимко за сферою дії всі методи класифікують на чотири групи: 1) філософські (діалектичний, феноменологічний, герменевтичний); 2) загальнонаукові (системний, порівняльний, історичний); 3) спеціальнонаукові; 4) дисциплінарні [7, с. 24].

Із цього приводу О. Г. Берило зазначає, що методологічне забезпечення теоретичних питань кримінально-правової науки, а також більш глибоке розуміння взаємодії методів дослідження зазначеного питання, їх вплив на розвиток різних сфер суспільного життя окреслює орієнтири на шляху вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування [8, с. 32]. У доктрині

кримінального права є різні погляди стосовно специфіки методології наукового дослідження. Найбільш прийнятною, на нашу думку, є позиція щодо визнання її як системної єдності прийомів, методів і засобів наукового мислення, що становить комплекс історично сформованих раціональних шляхів, засобів і форм руху мислення від незнання до знання, від явища до сутності, від припущення до істини [8, с. 32].

Метод – це сукупність прийомів і операцій практичного та теоретичного освоєння дійсності. Систему методів дослідження утворює така сукупність методів пізнання об'єктивної дійсності, яка надає можливість чітко виконати поставлені завдання. Учені обстоюють різні позиції щодо методів кримінально-правового дослідження.

На думку М. І. Панова, дослідження проблемних аспектів Особливої частини кримінального права неможливе без таких основних методів: діалектичного, системно-структурного аналізу, формально-логічного (догматичного), соціологічного, історичного та порівняльно-правового [9, с. 516]. Схожі методи кримінально-правового дослідження також пропонує Н. О. Гурова: діалектичний, структурно-системного аналізу, догматичний, історико-порівняльний, порівняльно-правовий (компаративістський), соціологічний [10, с. 16–28]. Учений О. О. Дудоров виокремлює такі наукові методи: історичний, порівняльно-правовий, догматичний, системний, статистичний, спостереження [11, с. 5]. Науковець М. І. Колос визначає найбільш застосовувані методи: системно-структурний, догматичний, порівняльно-правовий, історичний, діалектичний, соціологічний, статистичний [12, с. 329]. Іноземні вчені в основному виокремлюють філософський, догматичний, соціологічний, історично-правовий, порівняльно-правовий методи [13, с. 30–35].

Дослідження праць провідних вітчизняних й іноземних криміналістів надало можливість розробити методологічні засади, керуючись специфікою предмета дослідження. Оскільки таким предметом обрано кримінально-правову характеристику погрози або насильства щодо журналіста, тому ми в дослідженні використовували такі методи: історичний, компаративістський (порівняльно-правовий), догматичний, соціологічний, системний, логіко-граматичний, системного аналізу, формально-юридичний, логіко-семантичний, метод аналізу словникових визначень, індукції, дедукції, діалектичний, моделювання.

Історичний метод надав можливість дослідити історію розвитку відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста та перешкоджання законній професійній діяльності

журналістів на теренах України, криміналізацію цих діянь на різних етапах становлення держави, а також аргументувати необхідність її подальшого наукового дослідження.

Компаративістський (порівняльно-правовий) метод у науці кримінального права використовують для визначення змісту та сутності кримінально-правових норм й інститутів, характеристик кримінальної політики держави чи міждержавних угруповань, законодавство яких досліджують, з метою виявлення загальних сутнісних рис і характеристик догми права, закономірностей її розвитку для подальшого визначення можливих напрямів удосконалення кримінального законодавства України та практики його застосування [14, с. 29]. Методологія порівняльно-правових досліджень побудована на констатації того, що соціальні конструкти кримінальної відповідальності та покарання, кримінального правопорушення тощо тлумачать не стільки як мовні та культурологічні явища, скільки як елементи об'єктивної реальності, що існують та виконують у суспільстві певні функції [14, с. 30; 15]. Тому використання компаративістського методу в процесі наукових досліджень сприяє чіткому виявленню закономірностей генези кримінально-правової заборони, її буття та реалізації, перспективи розвитку й удосконалення. Компаративістський метод – це метод: «а) визначення невідомого шляхом порівняння з відомим; б) з'ясування якостей або властивостей явища шляхом порівняння з іншими його якостями чи властивостями або з якостями чи властивостями іншого явища; в) встановлення закономірностей шляхом порівняння об'єктів у різний час, порівняння їх якостей у минулому з тими самими якостями в сучасному стані для встановлення змін чи тенденцій розвитку. У сучасному кримінальному праві України метод порівняльного правознавства стає одним із провідних й універсальних у системі методологічної бази наукових досліджень, надаючи можливість адекватно зіставляти систему міжнародного кримінального права із системою національного кримінального права конкретної держави, краще виявляти соціальну та правову сутність українського кримінального права, а також запропонувати напрями використання зарубіжного досвіду правотворення для вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства» [14, с. 30].

Зазначений метод під час дослідження кримінально-правової характеристики погрози або насильства щодо журналіста допоміг зіставити та проаналізувати норми й положення кримінального законодавства України з аналогічними нормами кримінального законодавства зарубіжних країн.

Догматичний (логіко-юридичний) метод дослідження права (зокрема кримінального) – це встановлення змісту юридичних норм і нормативно-правових приписів, з'ясування закономірностей дії права за допомогою правил юридичної логіки [16, с. 47]. У юридичній літературі його називають логічно-структурним, формально-логічним або юридичним методом. Основним його завданням є коментування кримінального закону та практики його застосування. Він ґрунтується на законах логіки та синтаксису, його застосовують для систематизації кримінально-правових норм, визначення термінів і тлумачення понять. Переважна більшість учених переконані, що зазначений метод ґрунтується на використанні правил формальної логіки для пізнання права та виявляється у формулюванні та висвітленні юридичних понять, побудові юридичних конструкцій, з'ясуванні справжнього змісту законів шляхом їх тлумачення [14, с. 300]. Саме за допомогою цього методу можна проаналізувати норму кримінального закону з позицій додержання правил законодавчої техніки конструювання диспозиції та санкції цієї норми [17, с. 3]. Завдяки догматичному методу було виявлено недоліки норми КК України, що передбачає відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста в контексті додержання правил законодавчої техніки під час її конструювання.

Соціологічний метод потрібний для аналізу соціальних умов, явищ і факторів, для яких діє кримінальний закон і визначає ставлення до їхнього застосування окремих категорій громадян. Його реалізують шляхом опитування, анкетування тощо, він полягає в дослідженні кримінально-правових норм, злочину та покарання як соціальних явищ. Цей метод було використано під час анкетування практичних працівників Національної поліції України з питань ефективності застосування кримінально-правової норми про відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста, а також стосовно питань кваліфікації під час розслідування кримінальних проваджень, передбачених ст. 345¹ КК України.

Системний метод у процесі дослідження кримінально-правової характеристики погрози або насильства щодо журналіста відіграв важливу роль у методологічному апараті наукового дослідження. Системний підхід до дослідження складних динамічних цілісностей дає змогу виявити внутрішній механізм не лише дії окремих його компонентів, а й взаємодії їх на різних рівнях [3, с. 243]. Системний метод – це сукупність загальнонаукових методологічних принципів і способів дослідження, що ґрунтується на висвітленні цілісності об'єкта як

системи [18, с. 108]. У теорії права «системою найнижчого рівня, первинною системоутворюючою його клітиною є норма права» [19, с. 88]. Специфіка системного методу полягає в тому, що він орієнтує дослідження на відображення цілісності об'єкта та механізмів, які її забезпечують, на виявлення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта, зведення їх у єдину теоретичну картину [1, с. 108]. Крім того, він зумовлює всебічний аналіз складних динамічних цілісностей, частини яких (що є підсистемами цих цілісних систем) органічно поєднані та взаємодіють [20, с. 348]. Застосування цього методу передбачає розгляд певного питання кримінально-правової науки (наприклад, норми, інституту) як мікросистеми, а відповідної проблеми (розділу КК України) як макросистеми.

Використання системного методу в процесі дослідження питань кримінально-правової характеристики погрози або насильства щодо журналіста дасть змогу відтворити внутрішню побудову норми, взаємозв'язок і взаємообумовленість як її елементів між собою, так і з іншими кримінально-правовими поняттями та категоріями, а також допоможе виявити суперечності та прогалини в кримінальному законодавстві, а також сформулювати пропозиції щодо його змін і доповнень у частині відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста.

Застосування методу *діалектики* актуальне на етапі розвитку й становлення правових наукових теорій і концепцій. Він охоплює необхідні й вельми важливі етапи *сходження від абстрактного до конкретного*, далі – *від конкретного до абстрактного*. Тому цей метод спрямовує розроблення нетипових нормативних приписів [21, с. 117], створення таких юридичних конструкцій, юридичних фікцій, правових презумпцій, які є важливим засобом законодавчої техніки [22, с. 186–220]. Отже, діалектичний метод під час дослідження кримінально-правової характеристики за погрозу або насильство щодо журналіста було використано в контексті аналізу питань у їх єдності та взаємозв'язку й переосмисленні теоретичної бази щодо досліджуваної проблематики.

Крім зазначених вище, у дослідженні використано й інші методи наукового пізнання, а саме: *логіко-граматичний*, *логіко-семантичний* і *метод аналізу словникових визначень* – для поглибленого встановлення окремих понять теми дослідження та їх особливостей, а також тлумачення її понятійного апарату (що глибше й детальніше розроблені (сформовані) правові поняття й категорії юридичної науки, то якісніше й точніше законодавство здатне регулювати відповідні суспільні

відносини); *статистичний* – під час аналізу статистичних даних правозастосовної практики, причин та умов учинення зазначеного виду злочину; *формально-юридичний* – у межах порівняння норм чинного кримінального законодавства з проектами змін до нього, обґрунтування висновків і пропозицій щодо доповнення або уточнення норми про кримінальну відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста; *системного аналізу* – під час виявлення (унаслідок аналізу елементів, їхніх ознак і властивостей, зв'язків усередині об'єкта для вивчення його як єдиного цілого) тих суттєвих загальних ознак, що пов'язують частини в єдине ціле; *аналізу* – надав можливість отримати висновки (шляхом розчленування досліджуваного об'єкта на складові з метою вивчення його будови, ознак, властивостей, внутрішніх зв'язків, відносин), на яких ґрунтуються пропозиції з удосконалення кримінального законодавства в частині відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста; *синтезу* – сприяв виявленню (за результатами аналізу елементів, їхніх ознак і властивостей, зв'язків усередині об'єкта для вивчення його як єдиного цілого) ті суттєві загальні ознаки, що пов'язують частини в єдине ціле; *індукції* – на підставі формально-логічних умовиводів, які надають можливість одержати загальний висновок, урахувавши окремі факти, дав змогу сформулювати понятійно-категоріальний апарат предмета дослідження; *дедукції* – під час виокремлення та характеристики критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, співвідношення та висвітлення вияву правила загального та часткового (ґрунтується на одержанні часткових висновків на підставі знання загальних положень, тобто за таким критерієм: у разі, коли два вихідні твердження правильні (істинні), то й висновок буде правильним); *моделювання* – у межах висвітлення змісту та стадій кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, а також на підставі досліджень щодо формулювання пропозицій з удосконалення кримінального законодавства стосовно досліджуваного питання.

Висновки. З огляду на викладене вище, можна дійти висновку, що систему методів дослідження погрози або насильства щодо журналіста становить сукупність методів, яка надає можливість виконати поставлені завдання, зокрема: *історичний* – для висвітлення історичного розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста та виявлення закономірностей розвитку вітчизняного кримінального законодавства під впливом законодавства іноземних держав;

компаративістський (порівняльно-правовий) – для аналізу зарубіжного кримінального законодавства щодо відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, з огляду на тип правової сім'ї, а також для виявлення спільних і відмінних рис, загального й унікального у кримінальному законодавстві України й низки іноземних держав в аспекті відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста; *догматичний (логіко-юридичний)* – з метою виявлення недоліків і вивчення можливостей удосконалення кримінально-правової норми, що передбачає відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста; *соціологічний* – під час проведення анкетування з питань кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста; *системний* – для вивчення кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста як єдиного цілісного явища, що має окремі складові; *логіко-граматичний* – у процесі поглибленого вивчення категоріально-понятійного апарату погрози або насильства щодо журналіста; *системного аналізу* – для виявлення (за результатами аналізу елементів, їхніх ознак і властивостей, зв'язків усередині об'єкта для вивчення цього об'єкта як єдиного цілого) тих суттєвих загальних ознак, що пов'язують частини в єдине ціле; *формально-юридичний* – у межах порівняння норм чинного кримінального законодавства з проектами змін до нього, обґрунтування висновків і пропозицій стосовно доповнення або уточнення ст. 345¹ КК України; *логіко-граматичний, логіко-семантичний і метод аналізу словникових визначень* – для поглибленого встановлення окремих понять теми дослідження та їхніх особливостей, а також тлумачення її понятійного апарату; *діалектичний* – для забезпечення розгляду взаємозв'язку спільних і відмінних рис під час дослідження кримінально-правових понять і категорій щодо відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, а також для формування висновків і пропозицій за темою дослідження; *індукції* – на підставі формально-логічних умовиводів, які надають можливість одержати загальний висновок з огляду на окремі факти, сформулювати понятійно-категоріальний апарат предмета дослідження; *дедукції* – для виокремлення та характеристики критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста; *моделювання* – для формулювання варіантів змін, що запропоновані до чинного законодавства України стосовно кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, які сприятимуть удосконаленню правозастосовної практики.

Викладені вище й інші методи наукового дослідження використано у взаємозв'язку, що забезпечило здійснення всебічного аналізу, обґрунтування теоретичних висновків і практичних рекомендацій щодо кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Панов М. І. Методологічні засади дослідження проблем Особливої частини кримінального права / М. І. Панов, Н. О. Гуторова // *Проблеми законності.* – 2009. – Вип. 100. – С. 291–304.
2. Зеленецький В. С. *Общая теория борьбы с преступностью. Концептуальные основы* / В. С. Зеленецкий. – Харьков : Основа, 1994. – 321 с.
3. Керимов Д. А. *Методология права (предмет, функции, проблемы философии права)* / Д. А. Керимов. – М. : Аванта+, 2000. – 560 с.
4. *Философский словарь* / под ред. И. Т. Фролова. – М. : Политиздат, 1987. – 590 с.
5. Шейко В. М. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник* / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2006. – 307 с.
6. Керимов Д. А. *Методология права: предмет, функции, проблемы философии права* / Д. А. Керимов. – М. : СГУ, 2008. – 521 с.
7. Гребеньков Г. В. *Методология кримінально-правових досліджень : наук.-практ. посіб.* / Г. В. Гребеньков, Є. С. Назимко. – Донецьк : Цифр. тип., 2012. – 202 с.
8. Берило О. Г. *Кримінальна відповідальність за ненадання допомоги хворому медичним працівником : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08* / О. Г. Берило. – Київ, 2018. – 245 с.
9. Панов М. І. *Вибрані наукові праці з проблем правознавства* / М. І. Панов. – Київ : Ін Юре, 2010. – 812 с.
10. Гуторова Н. О. *Проблеми кримінально-правової охорони державних фінансів України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08* / Н. О. Гуторова. – Харків, 2002. – 398 с.
11. Дудоров О. О. *Проблеми кримінально-правової охорони системи оподаткування України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08* / О. О. Дудоров. – Київ, 2007. – 34 с.
12. Колос М. І. *Кримінальне право в Україні (X – початок XXI століття) : монографія : у 2 т.* / М. І. Колос. – Київ : Острог ; Віпол, 2011. – Т. 1 : Освіта, наука, законодавство. – 448 с.
13. Наумов А. В. *Российское уголовное право : курс лекций : у 2 т.* / А. В. Наумов. – М. : Юрид. лит., 2004. – Т. 1 : Общая часть. – 496 с.
14. Туляков В. О. *Порівняльний метод у науці кримінального права* / В. О. Туляков // *Вісник Асоціації кримінального права України.* – 2014. – № 1 (2). – С. 29–40.
15. Ingthorsson R. *The Natural vs. The Human Sciences: Myth, Methodology and Ontology* / R. Ingthorsson // *Discusiones Filosóficas.* – 2013. – № 22. – P. 13–29.
16. Хилюк С. В. *Розвиток науки кримінального права України після відновлення її державної незалежності (питання Особливої частини) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08* / С. В. Хилюк. – Львів, 2007. – 304 с.
17. Мезенцева І. Є. *Кримінально-правові і кримінологічні аспекти легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08* / І. Є. Мезенцева. – Харків, 2002. – 18 с.
18. Баскаков А. Я. *Методология научного исследования : учеб. пособие* / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – Киев : МАУП, 2004. – 216 с.

19. Панов Н. И. О методологии научного исследования проблем Особенной части уголовного права / Н. И. Панов, Н. А. Гуторова // Правоведение. – 2010. – № 1. – С. 86–97.
20. Афанасьев В. Г. Системность и общество / В. Г. Афанасьев. – М.: Политиздат, 1980. – 368 с.
21. Горшенев В. М. Нетипичные нормативные предписания / В. М. Горшенев // Советское государство и право. – 1978. – № 3. – С. 3–11.
22. Панько К. К. Теория и практика законотворчества в уголовном праве: монография / К. К. Панько. – М.: Юрлитформ, 2011. – 429 с.

REFERENCES

1. Panov, M.I., & Hutorova, N.O. (2009). Metodolohichni zasady doslidzhennia problem Osoblyvoi chasty ny kryminalnoho prava [Methodological Principles for the Study of the Problems of the Special Part of Criminal Law]. *Problemy zakonnosti, Problems of legality*, 100, 291-304 [in Ukrainian].
2. Zeleneckii, V.S. (1994). *Obšcaia teoriia borby s prestupnostiu. Konceptualnye osnovy* [The general theory of the fight against crime. Conceptual framework]. Harkov: Osnova [in Russian].
3. Kerimov, D.A. (2000). *Metodologija prava (predmet, funkcii, problemy filosofii prava)* [Methodology of law (subject, functions, problems of legal philosophy)]. Moscow: Avanta+ [in Russian].
4. Frolov, I.G. (Ed.). (1987). *Filosofskii slovar* [Philosophical Dictionary]. Moscow: Politizdat [in Russian].
5. Sheiko, V.M., & Kushnarenko, N.M. (2006). *Orhanizatsiia ta metodyka naukovo-doslidnytskoi diialnosti* [Organization and methodology of research activity]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
6. Kerimov, D.A. (2008). *Metodologija prava: predmet, funkcii, problemy filosofii prava* [Methodology of Law: Subject, Functions, Problems of Legal Philosophy]. Moscow: SHU [in Russian].
7. Hrebenkov, H.V., & Nazymko, Ye.S. (2012). *Metodolohiia kryminalno-pravovykh doslidzen* [Methodology of criminal investigations]. Donetsk: Tsyfr. typ. [in Ukrainian].
8. Berylo, O.H. (2018). Kryminalna vidpovidalnist za nenadannia dopomohy khvoromu medychnym pratsivnykom [Criminal liability for not providing sick care to a health worker]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Panov, M.I. (2010). *Vybryni naukovi pratsi z problem pravoznavstva* [Selected scientific works on problems of jurisprudence]. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
10. Hutorova, N.O. (2002). Problemy kryminalno-pravovoi okhorony derzhavnykh finansiv Ukrainy [Problems of criminal law protection of public finances of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
11. Dudorov, O.O. (2007). Problemy kryminalno-pravovoi okhorony systemy opodatkovannia Ukrainy [Problems of criminal legal protection of the taxation system of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Kolos, M.I. (2011). *Kryminalne pravo v Ukraini (XX - pochatok XXI stolittia)* [Criminal Law in Ukraine (XX - the beginning of the XXI century)]. (Vols. 1). Kyiv: Astroh; Vipol [in Ukrainian].
13. Naumov, A.V. (2004). *Rossiiskoe ugodovnoe pravo* [Russian criminal law]. (Vols. 1). Moscow: Yurid. lit. [in Russian].
14. Tuliakov, V.O. (2014). Porivnialnyi metod u nauksi kryminalnoho prava [Comparative method in the science of criminal law]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy, Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine*, 1(2), 29-40 [in Ukrainian].

15. Ingthorsson, R. (2013). The Natural vs. The Human Sciences: Myth, Methodology and Ontology. *Discusiones Filosóficas*, 22, 13-29.

16. Khyliuk, S.V. (2007). Rozvytok nauky kryminalnogo prava Ukrainy pislia vidnovlennia yii derzhavnoi nezalezhnosti (pytannia Osoblyvoi chastyny) [The development of the science of criminal law of Ukraine after the restoration of its state independence (the issue of the Special Part)]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

17. Mezentsev, I.Ye. (2002). Kryminalno-pravovi i kryminolohichni aspekty lehalizatsii hroshovykh koshtiv ta inshoho maina, zdobutykh zlochynnym shliakhom [Criminal and criminological aspects of legalization of money and other property obtained by criminal means]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

18. Baskakov, A.Ya., & Tulenkov, N.V. (2004). *Metodologija nauchnogo issledovaniia [Methodology of scientific research]*. Kiev: MAUP [in Russian].

19. Panov, N.I., & Gutorova, N.A. (2010). O metodologii nauchnogo issledovaniia problem Osobnoi chasti ugovnogo prava [On the methodology of the scientific study of the problems of the Special Part of Criminal Law]. *Pravovedenie, Jurisprudence*, 1, 86-97 [in Russian].

20. Afanasev, V.G. (1980). *Sistemnost i obschestvo [Systemacy and society]*. Moscow: Politizdat [in Russian].

21. Gorshenev, V.M. (1978). Netipichnye normativnye predpisaniia [Atypical regulatory requirements]. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo, Soviet state and law*, 3, 3-11 [in Russian].

22. Panko, K.K. (2011). *Teoriia i praktika zakonotvorchestva v ugovnom prave [Theory and practice of lawmaking in criminal law]*. Moscow: Yurlitform [in Russian].

Стаття надійшла до редколегії 19.09.2018

Bondarchuk A. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Methodological Grounds of Research of Criminal Responsibility for Threat or Violence Against a Journalist

The modern approaches to the methodological principles of research of threat or violence against a journalist have been analyzed. Different scientific positions onto mentioned problem have been studied. On the basis of this, a system of methods and means of scientific research has been defined and is represented by a set of rational ways, means and forms of thinking – from ignorance to knowledge, from assumptions to truth, from concrete to abstract, from individual to general, from phenomena to essence. While choosing research methods, first and foremost, the specifics of object of research have been taken into account. The set tasks have been completed on the basis of general philosophical, scientific and special methods. The abovementioned methods of scientific research have been used in conjunction consequently contributed to comprehensive analysis, grounding of theoretical conclusions and practical recommendations concerning criminal responsibility for threat or violence against a journalist. Following methods have been used: historical (for coverage of historical development of criminal responsibility for threat or violence against a journalist and defining consistent patterns of native criminal legislation development

under the influence of foreign states' legislation); comparative (for analysis of foreign legislation concerning responsibility for threat or violence against a journalist with regard to legal system type as well as defining similar, different, common and unique features in criminal legislation of Ukraine and some foreign states concerning responsibility for threat or violence against a journalist); dogmatic (or logic-juridical) (for identifying draw backs and studying possibilities for improvement of criminal legal norm on responsibility for threat or violence against a journalist); sociological (during questionnaire survey on problems of criminal responsibility for threat or violence against a journalist); system (at studying criminal responsibility for threat or violence against a journalist as single cohesive phenomena consist of separate components); logic-grammatical (for in-depth research of framework of categories and concepts of threat or violence against a journalist); system analysis (at defying (as a result of analysis of elements, their features and characteristics, connections inside object for this object's research as a single whole) of those essential general features that interconnects parts in a single whole); formal-legal (in the framework of comparison of current criminal legislation norms and respective drafts as well as for grounding conclusions and propositions for amending or improvement of Art. 345¹ of Criminal code of Ukraine); logic-semantic and vocabulary definitions (for in-depth establishment of certain definitions of the topic of research and their peculiarities as well as for its conceptual construct explanation – more deeply and detailed legal science definitions and categories are made (shaped), more correctly and clearly relevant public relations could be regulated by legislation); dialectic (for securing scrutiny of interconnections of unities and opposites during research of criminal legal terms and categories onto responsibility for threat or violence against a journalist as well as for formation of conclusions and propositions on the topic of research); induction (based on formal logic deduction that make possible to receive general conclusion taking into account certain facts, it is possible to formulate a framework of categories and concepts of subject being analyzed); deduction (during detachment and characterizing of criteria of differentiation of criminal responsibility for threat or violence against a journalist); modeling (for formulating variants of amendments to Art. 345¹ of Criminal code of Ukraine which make their influence to improvement of law enforcement practice in future).

Keywords: methodology; method; approaches; object of research; system; threat; violence; journalist.